

‘... มีความปรารถนาในกามเสียแล้ว
ไม่เป็นพรหมวิหาร พรหมวิหารไม่ปรารถนาในกาม
ปรารถนาเหมือนอย่างกับมารดาร์กิลูก ลูกออกใหม่ ๆ ดังนั้น ...’
‘... มารดาบิดาเป็นพระอรหันต์ของบุตร
บุตรจะเพาะเลี้ยงมารดาบิดาด้วยประการใด
ก็ได้ชื่อว่าเลี้ยงพระอรหันต์แท้ ...’

รวมพระธรรมเทศนา พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)

กัณฑ์ที่ ๓๔
 กรณียเมตตสูตร (ต่อ)
 ๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๗

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส (๓ ทน)

เย เกจิ ปาณภูตตถิ
 ทิฆมา วา เย มหฺนฺตา วา
 ทิฆฺจฺจา วา เย จ อทิฆฺจฺจา
 ภูตา วา สมฺภเวสี วา
 น ปโร ปรี นิภฺพเพถ
 พยาโรสนา ปฏฺฐิสมฺภเว
 มาตา ยถา นิยํ ปุตฺตํ
 เอวํปิ สพฺพภูเตสุ
 เมตฺตญฺจ สพฺพโลกสฺมิ
 อุตฺถํ อโธ จ ติริยญฺจ
 ติฆฺจญฺจํ นิสินฺโน วา
 เอตํ สติ อธิภฺจเยย
 ทิฆฺจญฺจ อนุปคฺมม สีสฺวา
 กาเมสุ วิเนยฺย เคธํ

ตสฺมา วา ถาวรา วา อนวเสสา
 มชฺฌิมา รสฺสกา อญฺญถฺตา
 เย จ ทุเร วสฺนฺติ อวิทุเร
 สพฺเพ สตฺตา ภวนฺตุ สฺขิตฺตฺตา
 นาติมณฺเฑถ กตฺถจิ นํ กิณฺจิ
 นาณณมณฺเฑสฺส ทุกฺขมิจฺเจยฺย
 อายุสา เอกปุตฺตมฺหฺรฺกฺเช
 มานสมฺภาวเย อปริมาณํ
 มานสมฺภาวเย อปริมาณํ
 อสมฺพาจํ อเวรํ อสฺปตฺตํ
 สยาโน วา ยาวตสฺส วิคตฺมิทฺโธ
 พรหมเมตํ วิหารํ อธิมาทุ
 ทสฺสเนน สมฺปนฺโน
 น ทิ จาตุ คพฺภเสยฺยํ ปุณเรตฺติย

พ.พ.(บาลี) ๒๕/๑๐/๑๓-๑๔

ณ บัดนี้ อาตมภาพจักได้แสดง กรณียเมตตสูตร ซึ่งยังค้างอยู่ในสัปดาห์ที่แล้วไป
 แล้วนั้น กรณียเมตตสูตรนั้นที่แสดงไปแล้วเพียงแต่ส่วนเบื้องต้น ยังขาดส่วนที่ ๒ อยู่
 วันนี้จะแสดงในส่วนเบื้องปลายในกรณียเมตตสูตร ตามวาระพระบาลี เพื่อปฏิบัติการสนอง
 ประคองศรัทธา ประดับสติปัญญาคุณสมบัติของท่านผู้พุทธบริษัท ทั้งคฤหัสถ์บรรพชิต
 บรรดามาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า

เริ่มต้นตามวาระพระบาลีว่า **เย เกจิ ปาณภูตตถิ ตสา วา ถาวรา วา
อนวเสสา** สัตว์มีชีวิตทั้งหลายเหล่าใดเหล่าหนึ่งมีอยู่ ยังสะดุ้งอยู่หรือว่ามันคงแล้ว
ทั้งสิ้นไม่เหลือเลย **ทิมฺหา วา เย มหฺนฺตา วา** เหล่าใดตัวยาว เหล่าใดตัวใหญ่ เหล่า
ใดเป็นปานกลาง เหล่าใดตัวสั้น เหล่าใดผอม เหล่าใดพี เหล่าใดที่เราเห็นแล้วก็ดี หรือว่า
ยังไม่เห็นก็ดี เหล่าใดอยู่ในที่ไกลก็ดี อยู่ในที่ไม่ไกลก็ดี เกิดแล้ว หรือว่ายังจะพึงเกิด
ต่อไป หรือว่ากำลังเกิดอยู่ ขอสัตว์ทั้งปวงเหล่านั้นจงเป็นผู้มีตนอยู่เป็นสุขเกิด **น ปโร
ปริ นิกุพฺเพถ** สัตว์เหล่าอื่นอย่าข่มเหงสัตว์เหล่าอื่นเลย **นาติมณฺเณถ กตฺถจิ นํ
กิญฺจิ** ไม่ควรดูถูกอะไรๆ เขา ในที่ใดๆ เลย มารดาผู้ถนอมบุตรคนเดียวผู้เกิดแล้วใน
ตนด้วยยอมพร่าตนในบุตรนั้น ผู้มีเมตตาพึงตั้งสติอันนั้นไว้ ผู้มีเมตตาควรตั้งสติอันนั้น
ไว้ **เอตํ สติ อธิฏฺเฐยฺย** ผู้มีเมตตาควรตั้งสติอันนั้นไว้ นักปราชญ์ทั้งหลายกล่าวแล้ว
นักปราชญ์ทั้งหลายไม่ควรให้ทุกข์แก่กันและกัน นักปราชญ์ทั้งหลายกล่าวแล้วว่า กิริยา
อันนั้นแหละเป็นพรหมวิหารในพระธรรมวินัยของพระตถาคตเจ้า **เอวมปิ สพฺพภูเตสุ
มานสมฺภาวเย อปริมาณํ** ควรพึงเจริญเมตตาที่มีในใจไม่มีประมาณในสัตว์ทั้งหลาย
แม้ฉันนั้น **เมตฺตญฺจ สพฺพโลกสุมี มานสมฺภาวเย อปริมาณํ** บุคคลเจริญเมตตาที่มี
ในใจ ไม่มีประมาณในเบื้องบน หรือในเบื้องต่ำ หรือในเบื้องขวาง **อสมฺพารํ อเวรํ
อสปตฺตํ** เป็นธรรมอันไม่คับแคบ ไม่มีเวร ไม่มีศัตรู **ติฏฺฐญฺจจํ นิสินฺโน วา
สยาโน วา ยาวตสฺส วิคตมิทฺโธ** ผู้มีเมตตายืนอยู่ก็ดี เดินไปก็ดี นั่งแล้วก็ดี นอน
แล้วก็ดี เป็นผู้ปราศจากความง่วงนอนฉนั้นใด **เอตํ สติ อธิฏฺเฐยฺย** ผู้มีเมตตาพึงตั้ง
สติไว้ฉันนั้น เพราะสติที่ไม่ง่วงนอนนั้นมันแจ่มใสดี พึงตั้งสติอันนั้นไว้ พึงรักษาสติอัน
นั้นไว้ไม่ให้คลาดเคลื่อน ผู้สงบระงับผู้ถึงพร้อมด้วยทัศนะคือพระโสดาปัตติมารค พึง
นำความหมกมุ่นในกามทั้งหลายออก **กาเมสุ วิเนยฺย เคธํ** พึงนำความหมกมุ่นใน
กามทั้งหลายออก เป็นผู้ไม่ถึงในความนอนภพต่อไปอีกโดยแท้ทีเดียว นี่เนื้อความของ
พระบาลี คลี่ความเป็นสยามได้ความเท่านี้

ต่อแต่นี้จะอธิบายในกรณีเมตตาสูตนี้เป็นลำดับลงไปว่า ในเบื้องต้นที่แสดง
มาแล้วในสัปดาห์ก่อนโน้น การเจริญเมตตาว่าขอสัตว์ทั้งหลายทั้งปวงจงเป็นผู้มีใจตั้งอยู่
เป็นสุขเกิด นี่ต่อหัวว่า สัตว์มีชีวิตทั้งหลายเหล่าใด ให้คิดอยู่แต่ในใจกรณีเมตตาสูต
สัตว์มีชีวิตทั้งหลายเหล่าใดเหล่าหนึ่งที่มียู่ ยังสะดุ้งอยู่ ยังมีค้นหาเครื่องสะดุ้ง หรือ
ว่ามันคงแล้ว นี่ไม่สะดุ้ง หรือเรียกว่าไม่มีค้นหา **อนวเสสา** ทั้งสิ้นไม่เหลือเลย

ทั้งหมด สัตว์มีเท้าไรทั้งหมดปรากฏไม่เหลือเลย ให้วางใจตั้งใจลงไปตั้งนั้น สัตว์เหล่าใดมีตัวยาว ยาวเท่าไรก็ช่าง อย่างพญานาคที่ตัวยาวๆ หรืองูตัวยาวๆ ชนิดใดก็ช่างที่มีตัวยาวๆ ทิฆา วา เย มหันทา หรือเหล่าใดมีตัวใหญ่ ใหญ่เท่าไรก็ช่าง จนกระทั่งสุดใหญ่ มขุณฺณิมา วา หรือว่าปานกลาง มีตัวปานกลาง รสฺสกา หรือมีตัวสั้น อณุกกุลา หรือว่ามีร่างผอมหรือพี ผอมและอ้วนมีมากน้อยเท่าไร ให้ตั้งใจรู้สึกในใจดังนี้ ทิฏฺฐา วา เย จ อทิฏฺฐา ที่เราเห็นอยู่แล้ว หรือมิได้เห็นก็ดี ให้ตั้งใจดังนี้ เย จ ทูเร วสนฺติ อวิทูเร เหล่าใดอยู่ในที่ไกลหรือว่าอยู่ในที่ไม่ไกล ไกลจนกระทั่งเราไม่เห็น หรือว่าไม่ไกล อ้ายไม่ไกลอยู่ที่ใกล้ หรือว่าเกิดแล้วก็ดี หรือว่ากำลังจะเกิดก็ดี ขอสัตว์ทั้งปวงเหล่านั้นจงเป็นผู้มีตนอยู่เป็นสุขเถิด ให้ตั้งใจอย่างนี้ เป็นเมตตาในธรรมวินัยของพระบรมศาสดา ขอสัตว์ทั้งปวงเหล่านั้นจงเป็นผู้มีตนอยู่เป็นสุขเถิด ให้ตั้งใจอยู่อย่างนี้ ที่เราเป็นภิกษุสามเณร อุบาสกอุบาสิกา ให้ตั้งใจเมตตาในสัตว์เหล่านั้นดังนี้

เมื่อตั้งใจอย่างนี้แล้ว อีกท่อนหนึ่ง น ปโร ปรี หนักุพฺเพล สัตว์เหล่าอื่นอย่าข่มเหงสัตว์อื่นเลย นาทิมญฺเณถ กตฺถจิ หํ ภิกฺขุจิ อย่าดูหมิ่นอะไรๆ เขา ในที่ใดๆ เลย การดูหมิ่นเขาน่ะมันมีอยู่ทุกคน ภิกษุก็ดูหมิ่นภิกษุ สามเณรก็ดูหมิ่นสามเณร ภิกษุดูหมิ่นสามเณร สามเณรดูหมิ่นภิกษุ ดูหมิ่นกัน ดูหมิ่นกันต้องเกิดเรื่อง ไม่ได้รับความสุข หรืออุบาสกอุบาสิกาก็ดูหมิ่นกัน อุบาสกก็ดูหมิ่นอุบาสกในอุบาสกซึ่งกันและกันเอง หรืออุบาสิกาดูหมิ่นอุบาสิกาในอุบาสิกาซึ่งกันและกันเอง หรืออุบาสกดูหมิ่นอุบาสิกา หรืออุบาสิกาดูหมิ่นอุบาสก หรือชนชาวบ้านดูหมิ่นชาววัด หรือชาววัดดูหมิ่นชาวบ้าน การดูหมิ่นกันอย่างนี้แหละปราศจากเมตตาในกันและกัน ให้กลับใจเสียใหม่ ภิกษุก็ไม่ดูหมิ่นภิกษุ ในชั้นสูง ชั้นกลาง ชั้นต่ำ สามเณรก็ไม่ดูหมิ่นสามเณรในชั้นสูง ชั้นกลาง ชั้นต่ำ หรือภิกษุไม่ดูหมิ่นสามเณร สามเณรไม่ดูหมิ่นภิกษุ หรือคนมั่งมีดูหมิ่นคนจน หรือคนจนดูถูกคนมี หรือคนชั้นสูงดูถูกคนชั้นต่ำ คนชั้นต่ำดูถูกชั้นสูง อย่างนี้ต้องมีอยู่เป็นธรรมดา ส่วนเมตตาพรหมวิหารให้เลิกดูหมิ่นกันเสีย ไม่ให้ดูหมิ่นอะไรๆ ในที่เขา หรือในที่ใดๆ ไม่ดูหมิ่นทั้งนั้น ถ้าเลิกดูหมิ่นเสียเช่นนี้ นั้นแหละจะกลับเป็นคนดีกับเขาได้ บางทีดูหมิ่นเขา ไม่รู้ตัวว่าดูหมิ่นเขา ดูหมิ่นเป็นอย่างไร คำดูหมิ่นนะ เขาเล็กกว่าสู้ไม่ได้ พูดเอาตามชอบใจ ว่าเอาตามชอบใจ ไม่ไผ่เพราะ พูดอย่างกักขพะๆ หยาบชักกล้าแข็ง บ้างด่าว่าเขาต่างๆ ชอบบอกชอบใจ เหล่านี้เรียกว่าดูหมิ่นเขาอยู่แล้ว

ถึงเขาจนก็ดูหมิ่น พุดไม่เคารพคารวะในกันและกัน พุดใช้เสียงกระด้างไม่น่าฟัง ถ้อยคำเหล่านั้น ตวาดขู่ว่าด้วยการต่างๆ เหล่านี้ ดูหมิ่นเขา อ้ายลักษณะดูหมิ่นเป็นข้อสำคัญนัก เขาจึงได้ยืนยันไว้ว่า เรือนยอดที่จะทำลายลงด้วยไฟใหม่นั้นเพราะไหม้แต่เรือนย่อยขึ้นไป กระต๊อบกระตอมที่ปลูกอยู่ข้างๆ เรือนยอดนั้นแหละ ไหม้เรือนเล็กๆ ขึ้นก่อนแล้วก็ไปไหม้เรือนยอดนั้นฉันใดก็ดี แง่นี้แหละความร้อนเกิดจากชั้นน้อยขึ้นมาไหม้เรือนยอดได้ เจ้าครองประเทศหรือผู้ครองประเทศจะได้รับความอับปาง เกิดปฏิกิริยาขึ้นก็เพราะผู้ใหญ่มองดูหมิ่นผู้น้อย หรือไม่เช่นนั้น ผู้น้อยเมื่อถูกดูหมิ่นดูถูกด้วยประการใดประการหนึ่งก็จำเอาไว้ ได้สมัครพรรคพวกมากขึ้นก็ลงโทษผู้ใหญ่ เหมือนในคอมมิวนิสต์ บัดนี้ที่จะเกิดลูกหลานกันใหญ่โตเช่นนี้เพราะผู้ชั้นสูงดูหมิ่นผู้ต่ำ คนมั่งมีดูถูกคนจน เมื่อเป็นเช่นนี้ก็เกิดเข้าปล้นกัน เกิดเป็นคอมมิวนิสต์ขึ้น นี่เพราะเหตุพุดจาไม่เพราะ ดูถูกดูหมิ่นกัน จึงได้เกิดรบราฆ่าฟันกันเช่นนี้ ถ้าแม้ไม่ดูถูกดูหมิ่นซึ่งกันและกันแล้ว ไหนเลยจะเกิดรบราฆ่าฟันกันเช่นนี้ เหตุนี้ ถ้าภิกษุสามเณร อุบาสกอุบาสิกา รู้จักเช่นนี้แล้วให้เลิกดูหมิ่นกันเสีย ไม่ดูหมิ่นใครๆ ละ เลิกดูหมิ่นเสีย ตั้งอยู่ในเมตตา เมื่อเจอผู้ใหญ่ก็ตั้งอยู่ในเมตตารักใคร่ปรารถนาจะให้มีความสุข เมื่อเจอผู้ปานกลางก็ตั้งอยู่ในเมตตารักใคร่ปรารถนาจะให้มีความสุข เมื่อเจอผู้ต่ำก็ตั้งอยู่ในเมตตารักใคร่ปรารถนาจะให้มีความสุข เมื่อตั้งอยู่เช่นนี้ ตามบาลีว่า **น ปโร ปริ** แปลว่า ไม่ดูถูกดูหมิ่นในกันและกัน **นาติมญฺเญถ กตฺถจि นํ กิณฺจิ** นี้เรียกว่า ไม่ดูถูกดูหมิ่นในกันและกัน

มารดาผู้ถนอมกล่อมเกลี้ยงแต่บุตรที่เกิดในตนผู้เดียว ยอมพรชีวิตของตนได้ด้วยความรักลูกแม่ฉันใด บุคคลผู้ประกอบเมตตา บุคคลผู้ตั้งอยู่ในเมตตา บุคคลผู้เจริญเมตตา พึงตั้งจิตดวงนั้นไว้ จิตดวงของมารดาที่พรชีวิตแทนบุตรของตนได้นะ บุคคลผู้ประกอบด้วยเมตตาพึงตั้งจิตดวงนั้นไว้ นักปราชญ์ทั้งหลายกล่าวว่า กิริยาของจิตเช่นนั้นแหละ ชื่อว่าเป็นพรหมวิหารในพุทธศาสนาที่เดียว ตรงนี้ต้องจำ **มารดาผู้ถนอมบุตรของตนผู้เกิดในตนผู้เดียว ด้วยยอมพรชีวิตของตนได้ ผู้ประกอบด้วยจิตเมตตาพึงรักษาจิตดวงนั้นไว้** บัณฑิตทั้งหลายกล่าวว่ากิริยาของจิตเช่นนั้นแหละเป็นพรหมวิหารในพุทธศาสนา จิตดวงนั้นให้รักษาไว้ รักษาอย่างไร จิตที่รัก รูป เสียง อิมเอิบซาบซึ่งในใจนั้นแหละ อย่าใช้จำเพาะลูกของตัว เมื่อใช้ในลูกของตัวจิตสงบดีแล้ว ใช้จิตที่ซาบซ่านอย่างชนิดนั้นให้ทั่วไปแก่คนอื่น ไม่จำเพาะลูก ให้ทั่วไปแก่คนอื่น เหมือนอยู่ในวัดนี้ถ้าจะแผ่เมตตาก็เหมือนกันหมด เห็นหญิงก็ดี ชายก็ดี ภิกษุสามเณร เอาใจของตัว จิตของตัวที่เอิบอาบซึมซาบในลูกที่เกิดในอกของตนนั้นแหละ จำได้ รสชาติใจนั้นแน่ เอาใจดวงนั้น

แหละ เอาไปรักใคร่เข้าไปในบุคคลอื่นทุกคนเหมือนกับลูกของตน ให้มีรสมีชาติอย่างนั้น ถ้ามีรสมีชาติอย่างนั้นละก็ เมตตาพรหมวิหารของตนเป็นแล้ว เมื่อเมตตาพรหมวิหาร เป็นขึ้นเช่นนี้แล้วอัครรยนัก ไม่ใช่พอดีพอร้าย ให้ใช้อย่างนี้ ใช้จิตของตนให้เอิบอาบ ถ้าว้าทำจิตไม่เป็นก็แผ่ได้ยาก ไม่ใช่แผ่ได้ง่าย แต่ลูกของตนแผ่ได้ ลูกออกใหม่ๆ นะ เอิบอาบ ซึมซาบ รักใคร่ ถนอมกล่อมเกลี้ยงบุตรของตน กระฉับกระเฉงแน่นแฟ้นเพียง ไต ให้เอาจิตดวงนั้นแหละมาใช้ เรียกว่าเมตตาพรหมวิหาร เอาไปใช้ในคนอื่นเข้า เห็นคนอื่นเข้าก็รักใคร่อย่างนั้นแหละ เมตตารักใคร่อย่างนั้นแหละ เมตตารักใคร่อย่าง บุตรนะ เมตตารักใคร่อย่างไร มีอะไรให้หมด ถ้าว้ามีนมก็รับให้นมทีเดียว มีของอะไร ให้หมดทุกสิ่งทุกอย่าง รักใคร่จริงๆ อย่างนั้น เอิบอาบซึมซาบ รสชาติสำคัญทีเดียว ลูก อ่อนนะ อ้ายจิตดวงนั้นสำคัญทีเดียว จำไว้ ตั้งจิตดวงนั้นแหละไว้ พรหมวิหาร แต่ว่า ให้ทั่วไปแก่สัตว์โลกโอกอ้าว อ้าววิฆเนสสาร ไม่ว่าสัตว์ชนิดใดๆ ๔ เท้า ๒ เท้า เท้า เห็น เท้ามาก ไม่เข้าใจ จะเป็นสัตว์ตัวใหญ่ หรือสัตว์ตัวยาว หรือสัตว์ตัวปานกลาง หรือ สัตว์ตัวสั้น หรือผี หรือผอม หรืออ้วน ชนิดอะไรก็ช่าง ผอมหรืออ้วนก็ช่าง ที่เห็นแล้ว หรือยังไม่ได้เห็นก็ช่าง อยู่ใกล้หรืออยู่ไกลก็ช่าง ตั้งจิตให้มั่นหมายในสัตว์อย่างนั้น ตั้ง จิตลงไปเช่นนั้น อ้ายนี้ให้จำไว้ เมตตาพรหมวิหารให้รักษาเอาไว้ นี่พวกทำจิตให้ เป็นนะทำได้แบบนี้ ให้จำแม่ลูกอ่อนรักลูกไว้ ถ้าไม่เป็นแม่ลูกอ่อน ไม่รู้รสชาติของจิตนี้ ไม่รู้จักรสชาติของจิตดวงนี้ ถ้าเป็นแม่ลูกอ่อนจึงจะรู้จักรสชาติของจิตดวงนี้ ถ้าเป็นพ่อ ลูกอ่อนก็รู้จักรสชาติของจิตดวงนี้ ถ้าไม่เป็นพ่อลูกอ่อนก็ไม่รู้จักรสชาติของจิตดวงนี้ จิต ดวงนี้เป็นจิตดวงสำคัญ เมื่อรู้จักใช้แล้วละก็ ใช้จำเพาะลูกของตนก็ไม่ได้ผล จิตมีฤทธิ์ นัก ถ้ารู้จักใช้ถูกส่วนแล้วละก็มีฤทธิ์เดชมากมายนักนะ จะมีคนรักใคร่มากมายนับ ประมาณไม่ได้ ถ้าใช้ถูกส่วน ถ้าว้าผู้ทำจิตเป็น ทำใจหยุดนิ่งได้ ก็แก้ไขใจของตัวได้ ไปแคไหนก็แก้ไขแค่นั้น แก้ให้รักใคร่สัตว์โลก เหมือนอย่างกับแม่ลูกอ่อนที่รักลูกที่เกิด ใหม่ๆ โคกดี รักลูกที่เกิดใหม่นะ สัตว์เดรัจฉาน ลูกที่เกิดใหม่ๆ นะ ใครเข้าไป ขวิด ที่เดียว โกว้าก็ดี เปรี๊ยนัก กลั้วมนุษย์นัก แต่พอลูกอ่อนออกมาละก็ ออกจากไข่ ใหม่ๆ พาลูกเดินตอกแตกละก็ เอาละ ใครเข้าไปละก็ปราดตีใส่ทีเดียว โกว้าเถื่อนนะ โกว้า ปานะ กลั้วมนุษย์นัก แต่ว่ามนุษย์เข้าใกล้ตีทีเดียว ร้องทีเดียว แม่ปิกทีเดียว เพราะรัก ลูกออกห่างจากลูกไม่ได้ จิตดวงนั้นสัตว์เดรัจฉานก็ยังใช้ในลูก สัตว์ ๔ เท้า ๒ เท้า เท้า เห็น ใช้ในลูกเหมือนกันหมด ว่าแม่ลูกอ่อนใช้ในลูกละก็ ให้จำจิตดวงนั้นไว้ นั่นแหละ ทำให้เป็นขึ้นเถอะ จิตดวงนั้นนะให้เป็นแก่นมนุษย์ทั่วไปละก็ บุคคลนั้นแหละจะทำอะไร

ละก็ ในมนุษย์โลกสำเร็จหมด สำเร็จหมดทีเดียว จะสร้างประเทศก็สำเร็จหมด สร้างวัดสร้างวาเป็นสำเร็จหมด ใช้อย่างนั้นแหละ คนต้องมาช่วยทำให้สำเร็จทุกประการ เหมือนอย่างกับแม่ลูกอ่อนรักลูก เอิบอาบถึงดูดกระฉับกระเฉงแน่นแฟ้นในลูก ลูกจะแะก็ไม่ได้ละ แม่ก็ต้องควักละ นั้นแหละฉันใด ลูกนั้นก็ทำใจหยุดดีมันคงดี แม่มีความกระสันแน่นแฟ้นในลูกยิ่งนักหนา จิตดวงนั้นแหละผู้เจริญเมตตาให้รักษาไว้ อย่าให้คลาดเคลื่อน ถ้ารักษาไม่ได้แล้วขอสะกิดใจว่า นั้นแหละพรหมวิหารในพระพุทธศาสนา จะทำอะไรในพระพุทธศาสนาสำเร็จทุกสิ่งทุกประการ นี่ให้รู้จักหลักฐานพุทธศาสนาแน่นอนอย่างนี้

เมื่อรู้จักเช่นนี้แน่นอนแล้ว เข้าใจแล้ว ท่านจึงได้ยืมว่า เมตตตฺยจ สพฺพโลกสฺมี มาณสมฺภาวเย อปริมาณํ บุคคลผู้เจริญเมตตาที่มีในใจไม่มีประมาณไปในสัตว์ทั้งสิ้นเจริญอย่างนี้แหละ ในเมืองบน อุทฺธํ ในเมืองบน ในเมืองบนก็ตลอดขึ้นไปจะมีสัตว์เท่าไรในอากาศ ในเมืองต่ำ ในแผ่นดินมีมาน้อยเท่าไรทั่วไปหมดแบบเดียวกัน สัตว์ในแผ่นดิน อุทฺธํ อโธ จ ติริยญจ ในเมืองขวาง ในเมืองขวางตลอดไปหมด พันจากเมืองบนเมืองต่ำ เมืองขวางตลอดหมด ให้แผ่ไปอย่างนี้ทั่วไป อสมฺพารํ เป็นธรรมไม่คับแคบ อเวรํ ไม่มีเวร หาเวรมิได้ ไม่มีเวรมิภัย ไปข้างไหนก็สบายไม่ต้องมีศัตรูอาวุธ ไม่มีเวรไม่มีภัยกับใคร อสฺปตฺตํ ไม่มีศัตรู ไปไหนไม่มีศัตรู ไม่มีใครทำร้าย เพราะเมตตาพรหมวิหารเป็นเสียแล้ว เพราะมีแต่เขารักใคร่เท่านั้น ติฏฺฐญฺจํ เมื่อเจริญเมตตาถึงขนาดนั้นแล้ว ยืนอยู่ก็ดี เดินอยู่ก็ดี เดินไปก็ดี นิสนฺโน วา นั่งแล้วก็ดี สยาโน วา นอนแล้วก็ดี เป็นผู้ปราศจากความง่วงนอนทีเดียว เป็นผู้ปราศจากความง่วงนอน ไม่มีง่วงเหงาหาวนอนฉันใด เอวฺมปิ สพฺพญฺเตสุ มาณสมฺภาวเย อปริมาณํ ผู้ประกอบด้วยเมตตาที่มีในใจไม่มีประมาณเช่นนี้ ย่อมเป็นผู้มีตนเป็นสุขโดยส่วนเดียว ไม่มีทุกข์

เหตุนั้น ผู้ที่ประกอบด้วยเมตตาเห็นสภาวะปานฉะนี้ ย่อมประกอบด้วยทัศนะความเห็น คือเข้าถึงซึ่งความเป็นพระโสดาปัตติมรรคทีเดียว เมื่อเข้าถึงซึ่งความเป็นพระโสดาปัตติมรรคเช่นนี้ กาเมสุ วิเนยฺย เคธํ ควรนำความหมกหมุ่น เคธํ แปลว่า ตัวกิเลส ควรนำความหมกหมุ่นในกามทั้งหลายไปเสีย อย่าไปเกี่ยวข้องด้วยกามนัก มันทำให้พรหมวิหารเสีย ถ้าไม่เกี่ยวข้องด้วยกามแล้วพรหมวิหารไม่เสีย ถ้าเกี่ยวข้องด้วยกามเสียแล้วเสียพรหมวิหาร มีความปรารถนาในกามเสียแล้วไม่เป็นพรหมวิหาร พรหมวิหารไม่ปรารถนาในกาม ปรารถนาเหมือนอย่างกับมารดาร์ลูก ลูกออกใหม่ๆ ดังนั้น มารดาร์ลูก

ออกใหม่ๆ ด้วยกรุณาอย่างเดียว ด้วยเมตตา กรุณา มุทิตา มารดาบิดารักลูกออกใหม่ๆ มีเมตตารักใคร่จะให้สุข ไม่ต้องการอะไรเลยในโลก กรุณาอยากจะช่วยลูกให้พ้นทุกข์ มุทิตาเมื่อลูกเดินได้นั่งได้คลานได้ ไปในทิศานุทิศได้ เลี้ยงตัวได้ ก็ยินดีด้วยไมทนาด้วย หรือถึงความวิบัติพลัดพรากที่เหลือวิสัยที่จะช่วยได้ก็อยู่ในอุเบกขาอย่างนั้น มารดาที่รักลูกนะ รักใคร่ลูกนะ ถนอมกล่อมเกลี้ยงเลี้ยงลูกนะ ไม่ประกอบด้วยกาม ประกอบด้วยพรหมวิหารแท้ๆ ถึงได้กล่าวว่ามารดาบิดาเป็นพรหมของบุตร

พระพุทธเจ้าก็เป็นพรหมของบุตร เป็นพุทธเจ้าด้วย เป็นพรหมด้วย มารดาบิดาเป็นบูรพาจารย์ของบุตร เพราะสอนบุตรและธิดามาก่อนใคร มารดาบิดาเป็นพระอรหันต์ของบุตร บุตรจะเพาะเลี้ยงมารดาบิดาด้วยประการใด ก็ได้ชื่อว่าเลี้ยงพระอรหันต์แท้ๆ เหตุนี้แลเมตตาทพรหมวิหารนี้ ท่านทั้งหลายผู้เป็นเมธี ฟังมนสิการกำหนดไว้ในใจของตนทุกถ้วนหน้า ถ้าผู้ใดประพฤติปฏิบัติได้ในเมตตาทพรหมวิหารดังกล่าวแล้วนี้ ไม่เข้าถึงซึ่งความนอนในครรรค์อีก ย่อมไม่เข้าถึงซึ่งความนอนในครรรค์อีกโดยแท้ทีเดียว แดกกายทำลายขันธ์แล้ว ถ้าเป็นพระโสดาบันไม่เข้าถึงซึ่งความนอนในครรรค์อีก ก็ชาติเดียวเท่านั้นได้ไปเป็นพระสกทาคา อนาคา อรหันต์ทีเดียว เรียกว่า เอกพีธี ชาติเดียว ตายทีเดียว ไม่กลับมาอนในครรรค์ ในกามภพอีกต่อไป ไม่กลับมาอนในครรรค์ในภพอีกต่อไป อันนี้ก็ได้อธิษฐานว่าพระอานิสสเมตตาส่งให้ ถ้าว่าผู้ใดทำได้เช่นนี้ ผู้นั้นได้ชื่อว่าเป็นที่ไว้ที่บูชาของมหาชนทั้งหลาย เรื่องนี้ปรากฏอยู่ครั้งในตอนไม่สู้ช้านัก เขาเล่าลือในตอนเชียงใหม่ พระศรีวิชัยประกอบเมตตาทพรหมวิหารเป็นอย่างนี้แหละ แกะจะทำอะไรเป็นสำเร็จหมดทุกประการ ผู้มีปรีชาญาณเช่นนั้น มนสิการกำหนดไว้ในใจของตนทุกถ้วนหน้า วัดปากน้ำถ้าจะพลิกวิชานี้ ก็จะใช้จิตอย่างชนิดนี้ก็ไม่สู้ยาก มีจำนวนรู้ในทางธรรมปฏิบัติ ใช้จิตเป็น ๑๕๐ กว่าคนแล้ว ในพวกเหล่านี้พอทำเข้าก็เป็นทุกคนไม่สู้ยากนัก ถ้าว่าทำจิตยังไม่เป็นแล้วก็ทำยากอยู่ ในเมตตาทพรหมวิหารนี้ไม่ใช่เป็นของทำง่าย พุทธศาสนาต้องประสงค์อย่างนั้นะ ถ้าเราเป็นผู้มีปัญญาฉลาดมาพบพุทธศาสนาเป็นหลักของวิชาเช่นนี้แล้ว จับเอาหลักเสียให้ได้ ได้สักอย่างใดอย่างหนึ่งก็ใช้ได้ ได้ธรรมกายก็ใช้ได้ ได้ธรรมกายแล้วจะให้อัศจรรย์อย่างไร ก็เมตตาทพรหมวิหารตั้งเข้าไป จะเป็นอัศจรรย์นัก ตั้งเมตตาทพรหมวิหารดังกล่าวแล้วทุกประการ นั้นแหละจะเลิศประเสริฐเป็นมหัศจรรย์นัก แต่ว่าพึงรู้พรหมวิหารนี้จะทำสักเท่าหนึ่งเท่าใด แต่ที่สุดก็เป็นพระโสดาบันเท่านั้น จะเกินพระโสดาบันไปไม่ได้ ท่านวางหลักไว้เท่านั้น ถ้าจะทำไปทางอื่นสูงขึ้นไปกว่านี้ก็ยังไม่เป็นสกทาคา อนาคา อรหันต์ ขึ้นไปได้สูงกว่านี้ จะ

มัวเพลินอยู่ไม่ได้ พระพุทธศาสนาทำนุอุปมาเหมือนต้นไม้ใหญ่สมบูรณ์ด้วยใบแก่อ่อน
ดอก ผล ที่นก ประชุมชนต้องการ ได้ทั้งนั้น ถ้าว่าคนไม่มีปัญญาเข้ามาในพระธรรม
วินัยของพระศาสดา ก็มัวรับประทานใบไม้ที่อ่อนแก่ตามเรื่องของตัวเอง รับประทานดอกไม้
บ้างอ่อนแก่ตามกุศลของตัวเอง รับประทานผลไม้บ้างอ่อนแก่ตามประสงค์ของตัวเอง นี่คนมี
ปัญญาน้อย คนไม่มีปัญญา ถ้าคนมีปัญญาแล้วก็ อ้อ เป็นตามธรรมดาพระพุทธศาสนา
สมบูรณ์บริบูรณ์ด้วยลาภสักการะต่างๆ เต็มอยู่ในพระพุทธศาสนา นี้ ใครมาอยู่ในพระ
พุทธศาสนาไม่ต้องทำนาทำไร่เรียกทำสวนค้าขายแต่อย่างหนึ่งอย่างใด ในพุทธศาสนามี
บริบูรณ์ด้วยข้าวปลาธัญญาหารทั้งนั้น ไม่ขาดตกบกพร่องอย่างใด ถ้ามัวเพลินแต่กิน
แต่นอนเสียเช่นนี้ มรรคผลก็ไม่ได้ เสียเวลาไป นี่ ทำให้มีให้เป็นธรรมกายขึ้น นั้นนะ
เป็นแก่นเป็นสาระของตนไม้นั้น ในพุทธศาสนาเรียกว่าเป็นแก่นแน่นหนาทีเดียว ได้ชื่อ
ว่ายึดไว้ได้ซึ่งแก่นสารของตนทีเดียว อาทมิ สาระเมว อุตตโน ยึดไว้ได้ซึ่งแก่นสาร
ของตนทีเดียว ได้ธรรมกายเสีย ได้ธรรมกายแล้วทำธรรมกายนั้นให้เป็นพระโสดาปัตติมรรค
โสดาปัตติผล สกาคามีมรรค สกาคามีผล อนาคามีมรรค อนาคามีผล อรหัตมรรค อรหัตผล
เป็นลำดับขึ้นไป อย่างนี้พบแก่นสารในธรรมวินัยของพระศาสดาแท้ๆ

เหตุนี้แล ที่ได้ชี้แจงแสดงมาในท้ายของกรณีเมตตสูตรนี้ ตามวาระพระบาลีคลี่
ความเป็นสยามภาษาตามมตยาธิบายพอสมควรแก่เวลา เอเตน สจฺจวชฺเชน ด้วย
อำนาจความสัตย์ที่ได้อ้างธรรมเนียมปฏิบัติตั้งแต่ต้นจนจบงานนี้ สทา โสตุถิ ภวนฺตุ เต
ขอความสุขสวัสดิ์จงบังเกิดมีแต่ท่านทั้งหลาย บรรดาสาธุชนในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า
อาตมภาพชี้แจงแสดงมาพอสมควรแก่เวลา สมมติว่ายุติธรรมิกถาโดยอรรถนิยายความ
เพียงเท่านี้

เอวัง ก็มีด้วยประการฉะนี้ ฯ

